

1883 - 1953

①

~~Nagyap~~ Apám nagyapám második házasságából származott. Amikor nagyanyámat feleségül vette már közel járt az 50-hez. Ebből a házasságból mégis 18 gyermek született, akik közül a felnőtt kort csupán hárman érték el. A három közül apám volt a legidősebb. Nagyapám elmúlt 70 éves amikor meghalt, így alig emlékszem rá, hiszen én akkor három éves voltam. De ahogy édesapám mesélte nagyapám jól megtermett ember volt, baráságos arcát Kossuth-szakál övezte. Nagyon szorgalmas és energikus ember volt, az akkori viszonyokhoz képest szép vagyonkát gyűjtött. Sajnos élete végén tönkrement és nagyanyámra és gyermekeire szinte semmit sem hagyott. Így apámnak kellett édesanyjáról és két kiskoru testvéréről Mariskáról és Hermannról gondoskodnia.

Apám sokat mesélt nekem kalandos ifjúságáról 15 éves korában / milyen okból nem tudom/ elszökött hazulról és Budapestre és Bécsbe került ahol a reáliskolát és kereskedelmi iskolát látogatta. Mivel otthonról nem kapott anyagi támogatást meg kellett keresnie az életfenntartó anyagiakat, ezért esténként felváltva egy szabónak és egy cipésznek könyvelését vezette. Azután állást kapott a "Raten-und Rentbank" -ban Bécsben, ahol szorgalma és rátermettsége folytán hamarosan és igen fiatalon /18 éves korában/ ¹⁸⁷³ "Prokurist" lett. Ekkor jött az 1873 éves nagy csőd, az ismert fekete péntek., a bank tönkrement és apám alig husz éves korában elvesztette szép állását. Akkor egy ideig nagyon rosszul ment neki, amíg végre utazói állást kapott egy nagy würzburgi borkereskedésnél. Ezután be kellett vonulnia katonai szolgálatra, ahol intelligenciája folytán hamarosa "Rechnungsfeldwebel" fokozatig és beosztásig jutott. A katonai szolgálat ideje alatt nagyon jó élete volt és egész életében megőrizte a katonaság iránti szeretetét. A szolgálati idők szünetében vas szorgalommal tanult idegen nyelveket és a katonaidő letöltése alatt elsajátította a francia és angol nyelveket. Még most is őrzök egy nagy francia szótárt amely ¹⁸⁷³ katonai szolgálata /1875-77/ idejében tanult. A katonai szolgálat letöltése után a borkereskedő cég megbízásából beutazta egész Európát, különösen Angliát és az északi államokat. Jó üzleteket kötött, szépen keresett, gazdagon támogatta családját, és az évek folyamán szép pénzt takarított meg, 20,000 márkát ami az akkori időben nagy pénznek számított.

volt
 27 éves korában visszajött Pécsre, rövid ideig társult egy ottaani nagy borkereskedésben, majd önállósította magát és 1882 -ben "Sigmund Teleki" név elnevezéssel ~~mint~~ borkereskedő céget alapított. Hamarosan megnősült, /Spitzer Matildot vette feleségül/ és 1883-julius 24.-én pillantottam meg a napvilágot egy kis Mária utcai lakásban. Ebben a lakásban nem laktunk sokáig mert apám hamarosan egy szép házat vett a "Landstrasse-n /Rákóczy u./ ahol mint borkereskedő rendezkedett be. Ebben a lakásban született mindkét testvérem, Teréz 1885 és Sándor 1890. A házat apám halála után 1918-ban adtuk el.

A nyolcvanas években apámnak igen jól ment, mert a pécsi borkereskedésben nagy konjunktura volt. Apámnak kiterjedt vevőköre volt egész Európában, a Phylloxera egész Európában tombolt és a franciák is hozzánk jöttek bort vásárolni. Apám egész vonat- és hajórakományokat szállított vörösborból Franciaországba, ahol azokat megfelelően manipulálták és bordoi borokként Franciaország exportált őket. Sokat volt uton, személyesen kereste meg vásárlóit Ausztriában és Schweizban, ahol jól be volt vezetve. A kilencvenes évek elején már tiszteletben álló jólszituált kereskedő volt, és minden a legjobb uton haladt.

Édesanyám mindig beteges volt, tüdőbeteg volt és nagyon kellett magát kimélnie. Ezért sokat volt üdülőhelyeken, szanatóriumokban, ahova én mint kis gyermek gyakran elkísértem.

A nyarat mindig a szőlőben töltöttük a Makárban a város végén /Makárhegy/ Én ott nagyon boldog voltam, mert jól kitombolhattam magam, legjobb barátom egy vadászkutya volt Lord, amellyel órákig tudtam játszani. Apám szenvedélyes vadász volt és később mikor kilenc éves lettem kaptam én is egy Flaubert puskát és öreg vadászunkkal én is vadászni mentem.

Ősszel a szüret után ismét beköltöztünk a városba. 5 éves kormban vége volt az arany gyermekornak, mert apám elég erősnek és intelligensnek tartott, hogy iskolába menjek. Soha sem fogom elfelejteni azt a napot amikor apám kezét fogva először léptem be az osztályba November volt és a tanítás már szeptember óta tartott. De sikerült behoznom az elmaradást és év végén csupa egyes volt a bizonyítványom Szüleim nagyon örültek. Apám nagy súlyt helyezett arra, hogy jól tanuljak és egyszer a félévi bizonyítvány nem úgy sikerült és bizony nagyon kikaptam. Mélyen meg voltam sértve és úgy bennem maradt ez a szerintem igazságtalan szigor, hogy gyermekeimet sose vertem meg.

Az étkezések alatt sokat szenvedtem. Apám ült az asztalfőn, balra tőle édesanyám, jobbra tőle Béni nagybátyám, anyám bátyja akit apám mint társat maga mellé vett. Nagybátyám állandóan figyelte hogy bánok a késsel és villával, és ha hibáztam a késsel ráütött a kezemre. Ezenkívül állandóan figyelmeztetett, "ülj egyenesen", "ne izegj-mozogj" stb.

Apámat rendszerint csak az ebédek és vacsorák alkalmával láttam. Pont nyolckor ment az irodába és pont tizenkettőkor jött haza, és akkor a levesnek már az asztalon kellett lennie. Ebéd után két óráig aludt, aztán visszament az irodába és pont 7 órakor jött haza vacsorázni. Ebédre mindig volt leves, háromszor egy héten főzelék és marhahus, háromszor tészta. Vasárnap szárnyas. A csütörtököt uáltam mert akkor mindig káposztafőzelék volt. Sanyi öcsém születésére jól emlékszem, akkor én már a harmadik osztályba jártam. Anyám nagyon beteg volt és egy ideig még az életbenmaradása is kétséges volt. Sanyi öcsém nagyon gyenge gyerek volt és csak később 17 éves kora után fejlődött ki igen erős férfivé.

Házunk udvarán zajlott az élet. Már hat órakor elkezdődött a kalapálás, hordók gurítása borok pumpálása és én nagy érdeklődéssel néztem ezt a mozgalmas világot. Különösen jó barátom volt az öreg Binder Károly, akinek a műhelye az udvar végében volt és nekem sok játékot csinált. Nyolc éves voltam, amikor édesapám először vitt magával Szerbiába, egy üzleti útjára.

Az út nagyon mély benyomást gyakorolt rám, édesapám elmagyarázta nekem, hogy Traján utja olyan jól és megbízhatóan volt megépítve, hogy még ma is áll. Hazafelé újra hajóval jöttünk és én egy nagy jaffanarancsot kaptam, amit osztálytársaim szivből irigyeltek.

1892-ben apám megvette a Bányatelepi uti és a Kolonia-i szőlőt ahol egy gesztenyés erdő is volt / A bányatelepi uti 4 kh a kolonai 16 kh volt/~~és 1948-ban~~ A szőlők az öreg Spitzer bácsié voltak, amelyeket aphyloxera teljesen tönkretett. Így amerikai alanyu ojtványokkal kellett az egészet újra telepíteni. Ettől kezdve a nyarat a bányatelepi-uti szőlőben töltöttük. Apám este jött mindig haza egylovas kocsiján, amit ő hajtott és ha nagyon jó voltam nekem is szabad volt a lovat hajtanom. A kocsit egy igen jámbor ló huzta, Lina volt a neve, és 10 éves volt.

Kilenc éves koromban elkezdtem zongorézni tanulni. Ebéd után 1-2 óráig kellett gyakorolnom. Ma is csodálom, hogy apám hogy tudott az énklimperolásom mellett a szomszéd szobában aludni. Sajnos úgy hozzászokott a zongorához, hogy ha abbahagytam felébredt és

csót csapot.

Amikor 11 éves lettem apám elvitt magával Karlsbadba, ahova minden évben elutazott négy hetes kurára. Karlsbadban nagyon jól éreztem magam, szép kirándulásokat tettünk és majdnem minden nap kora reggel felmentünk apámmal a "Hirschensprung"-ra. Séta után minden nap a Hotel Pupp-ban reggeliztünk és nekem egy meghatározott péktől kellett kiflit hoznom. Ezt nagyon élvezte. Egyszer Marienbadba rándultunk ki kocsival, autó akkor még nem volt. Hazafelé Prágán át jöttünk ahol édesapám meglátogatta üzletfeleit és engem felvitt a Hradsinra. Bécsen keresztül jöttünk haza. 11 éves koromban apám lovagolni tanított és hamarosan lovat is kaptam. 12 éves koromban már jól lovagoltam.

A realiskola négy osztályát könnyen végeztem el és szép emlékeim vannak arról a fiubandáról, akikkel akkor együtt tomboltunk, télen a jégen és a hóban, nyáron az uszodában és sokat a réten és az utcákon.

A 90-es évek elején bevezették a villanyvilágítást, ami nekünk fiuknak óriási esemény volt. Talán még nagyobb esemény volt a telefon bevezetése. Apám volt Pécsen az első, aki ezt az új felfedezést bevezette és hasznosította és én tátott szájjal álltam, amikor apám először tekerte meg a készüléket a a hallgatót a fülemhez tette ahonnan a távoli hangok jöttek.

Ezekben az években igen sok technikai újítás került bevezetésre többek között a gyorsvonat is. Nagyanyám évekig nem volt hajlandó erre az ördöngős masinára ülni és mikor végre mégis részántra magát előtte megírta a végrendeletét.

1896-ban a realiskola befejezése után apám elhatározta, hogy Bécsbe küld a Handelsakademie elvégzésére. Én először nagyon féltem és a vidéken felnőtt gyerekeknek nem volt könnyű a megszokás. Anyám sokat sírt, de végül mégis minden megoldódott. 13 éves koromban a születésnapomat nagy ünnepséggel ültük meg, a gesztenyésben, ami apám kedvenc tartózkodási helye volt. Erre az alkalomra nemcsak az irodai alkalmazottak voltak hivatalosak, hanem a pincében és a szőlőkben dolgozó munkások is. Összesen 80-an voltunk. Kora reggel kivonultunk, élelelemmel jól megpakoltan, nagy tüzet gyújtottunk remek gulyást főztünk, egy hordó bort csapra vertünk és még egy cigányzenekar is játszott, egész késő éjszakáig.

Meg kell említenem hogy előtte egy évvel apám K.u.K Hofliferant lett, ami az akkori idők igen kívánatos kitüntetésének számított.

Augusztus végén apám felvitt Pestre, hogy a mileneumi kiállításokat megmutassa, és utánna Bécsbe vitt és egy ismerős családnál helyezt el. Bécsi tartózkodásom és tanulmányaim alatt apám gyakran meglátogatott, mindig a Bristol hotelban lakott.

Két év gondtalan tanulás és vidám élet után azonban változás állt be. 1898-ban olyasmi történt otthon ami eddigi életemet gyökeresen megváltoztatta. Addig apám üzlete kitűnően ment, igen jómódu, köztisztelőben álló ember volt, így életutam is teljesen egyenesen rajzolódott ki. A kereskedelmi iskola /Handelsakademie/ elvégzése után néhány évre külföldi tanulmányutra akart küldeni és utánna mint társat az üzletbe maga mellé venni, hogy később a vezetést tőle átvegyem.

Pécs abban az időben jelentős borkereskedelmi központ volt. Nagy számmal voltak a városban borkereskedők, akiknek üzletei révén a város jelentős fejlődésnek indult.. Apám egyika volt a legjelentősebb borkereskedőknek, üzlete virágzott . A borkereskedésen kívül bortermeléssel is foglalkozott és 1890-ben az első nagy privát kézben lévő anyatelepet is ő alapította. Ekkor történt a hírhedt "Engel" -féle borhamisítási ügy amely az akkori földművelésügyi miniszter részéről, aki különben is ellenségesen viszonyult a borkereskedelemhez - a legszigorubbban került kivizsgálásra és elítélésre. Majdnem az összes pécsi borkereskedésben vizsgálatok folytak és így apám sem menekült meg a legszigorubb ellenőrzésektől / két oldal hiányzik/

Apám nagyon okos és rendkívül szorgalmas ember volt, aki családját mindennél jobban szerette és egész életét a családjáért végzett munkával töltötte. Üzletén és családján kívül nem volt más gondolata, napilapokon és szakirodalmon kívül semmi mást sem olvasott, soha nem ment hangversenyre, színházba is csak igen ritkán. Egyetlen szenvedélye volt a kaláber / kártyajáték/ amit azonban igen kis pénzben játszottak. Egy-két koronénál sose volt nagyobb tétel. Egyáltalán nagyon jószívű volt, gazdagon támogatta szegény rokonait és sokat áldozott olyan emberek támogatására akik rászorultak a segítségre. Nagyon ambiciozus volt és el szeretne volna nyerni a nemesi címet. Az erre vonatkozó első lépések már meg is indultak, amikor a borkatasztrófa bekövetkezett és rövid időn belül elvesztette a sok munkával megkeresett vagyonát. Apám tragédiája az volt, hogy a krízis kitörésekor jelentős borkészletekkel rendelkezett, amelyek teljesen értéktelenedtek. Ezzel szemben elég nagy bankhitelekkel dolgozott, melyek visszafizetése igen nagy gondot okozott. Ezek az adosságok évek kemény munkájával részben visszafizetésre kerültek, részben apánk halála

öcsémrel közösen dolgoztuk le őket. A legnagyobb bánata volt, hogy hugom hozományát is el kellett venni és az adósságok visszafizetésére fordítani. Évekig nem tudott beletörődni, hogy élete munkája, az üzlete tönkrement, és soká próbálta azt kisebb keretek között fenntartani. De az üzlet nem hozott már hasznot és minden év újabb veszteséget jelentett. Lassanként majdnem az összes alkalmazottait el kellett bocsátania, ő maga beteg emberré vált, akinek már nem volt ereje újabb üzletet létrehozni. Ezenkívül anyám is azt akarta, hogy a borkereskedést számolja fel.

Igy a további években a szőlők művelésére fordította figyelmét és tevékenységét valamint nagy reményeket fűzött az anyatelepeihez, és az általa selektált BerlandieriX Riparia hibridek elterjesztéséhez. Mindezen munkában erősen gátolták a pénzügyi nehézségek, megromlott egészsége /cukorbeteg lett az orvos utasításait nem tartotta be, így a cukorbetegség lassan olymértékben aláásta egészségét, hogy szervezete nem tudott ellenállni a tuberculozisnak és végül egy gyorsütemű tuberculozis okozta halálát./

A BerlandieriX Riparia hibridek történetét édesapám és én is már több helyen megírtuk, ezért itt csak röviden kívánok írni róla. A 90-es években a mérszertartalmú szőlőterületek rekonstrukciója sok gondot okozott megfelelő alanyvessző hiányában. Apám olvasta, hogy a BerlandieriX Riparia hibridek Franciaországban jól beválnak a mérszertartalmú talajú szőlők rekonstrukciójára. Abban az időben már tilos volt Franciaországból vesszőket importálni, ezért édesapám Rasseguier-től Alenya /Franciaország/ 1896-ban Berlandieri magvakat hozatott.

Én akkor 13 éves voltam és nagyon jól emlékszem, amikor édesapám a megmutatta nekem a kis ládát ami Franciaországból érkezett. Ezeket a magvakat melegágyba vetették el és a kikelő magoncokat a pécsi bányatelepi-uti szőlőben, magas mérszertartalmú talajú területre ültette ki. Ez az anyag hihetetlen zürzvara volt a legkülönbözőbb fajoknak és formáknak és évek hosszú során át tartó munka volt, ebben a kaoszban rendet teremteni és a BerlandieriX Riparia töveket kiemelni. Ebben a munkában később én is részt vettem. Első években kinevették apámat és a hivatalos körök egyáltalán nem akartak tudomást venni a Berlandieri X Ripariáról és annak kitűnő tulajdonságairól. Csak amikor ezek a vesszők Ausztriában Kober-Portele által történt bevezetés után olyan kitűnően beváltak, kezdtek a magyar szőlészeti szakemberek tudomást venni erről az új alanyvesszőről. Amikor én 1900-ban befejeztem a Handelsakademie-t a magoncok már legnagyobb részt rendbe voltak szedve és én segítettem apámnak a szelekcionálásban, (Ebben a munkában nagyapám segítőtársa Gombóc István volt, aki mint egyszerű parasztember fiatalon került nagyapám alkalmazásába, több mint 40 évig dolgozott
aki Szőlőtelepeknél mint intéző, és esküvőnkön ő volt a férjem

Apám eredeti elképzelése az volt hogy a Handelsakademie elvégzése után gyakornokként egy francia borkereskedésbe menjek tanulni, hogy utána az apai üzletet átvegyem. Anyám azonban az utolsó évek gonosz tapasztalatai miatt semmiképen sem akarta, hogy én is a borkereskedéssel foglalkozzam, és végül érvényt szerzett akarátának. Így nagy ismeretség és protekció révén a k.u.k.Länderbank párizsi fiókjához kerültem gyakornoknak. Apám ragaszkodott hozzá, hogy Franciaországba kezdjem meg a munkát, mert akkor volt a párizsi világkiállítás amely valóban mély nyomot hagyott bennem. Egész nyáron szorgalmasan tanultam franciául, így észre mire kiutaztam nem voltak nyelvi nehézségeim.

A párizsi tartózkodás nagyon érdekes volt, sajnos anyagi nehézségeim erősen megkeserítették. Az 1900 as Silvesztert barátommal ünnepeltük meg, aki talán még szűkösebb anyagi körülmények között volt. Vettünk ugyan egy üveg pezsgőt / 3 Fr.-volt az ára/ befüteni azonban már csak a hónapok óta gyűjtött újságokkal tudtunk, amit erre az estére tartalékolunk. Azután kabátot vettünk és egész éjjel mulattunk az utcákon, 17 éves voltam. Sajnos párizsban súlyosan megbetegedtem, hónapokig huztam magam, nagyon szerencsétlen voltam, kinezott a henvágy és egyik panaszos levelet a másik után irtam haza, hogy haza szeretnék jönni. Apámnak ez egyáltalán nem tetszett, de végül mégis beleegyezett a hazatérésembe ami áprilisban végre realizálódott. Hazafelé uton apám kívánságára Würzburgon keresztül utaztam ahol meg voltam hiva Frau Beer-nél annak a nagy borkereskedésnek tulajdonosnőjénél, akinek alkalmazásában apám egész Európát beutazta.

Hazaérkezve sajnos nagyon kellemetlen helyzetet találtam. Apám az utolsó évek eseményei hatására megkeseredett emberré vált, anyám kisirt szemekkel járt aházban és egyáltalán nem tartotta helyesnek, hogy hazajöttem. Anyám különösen azon a véleményen volt, hogy amint egészségen ismét helyreáll lehetőleg rögtön újra külföldre utazzak. Én nagyon nehezen tudtam beleszokni az otthoni körülményekbe. Annak ellenére, hogy csak 17 éves voltam megszoktam Bécsben és Párizsban az önállóságot és nagyon kínos volt nekem, hogy otthon még kávéházba sem mehettem. Apám nagyon szigoruan fogott, minden reggel hatkor fel kellett kelnem és semmi szabadságom sem volt. Ezért nagyon boldog voltam, amikor augusztusban meglátogattam bennünket Frischmann ur, apám régi üzletfele, aki 100 lira havi fizetéssel alkalmazott dél-olaszországi átvevő utjára. 1901 szeptember 15.-én érkezte Barlettába /Apulia/ ahol egy évet töltöttem a borkereskedési szakmában / nagyon érdekes leírást ad az akkori viszonyokról/

Visszatérve otthon nem sok változást találtam. A körülmények és a hangulat inkább romlott. Segitettem apámnak ahogy csak bírtam és ezen a nyáron írtam első brossurámat magyarul és német nyelven "Az amerikai alanyvesszők helyes megválasztása". 1903-ban bevonultam katonai szolgálatra a 38-as k.k tüzérezredhez Eszékre.

A nehéz anyagi körülmények ellenére apámtól teljes felszerelést és havi 200 korona ellátást kaptam, és mindent elkövetett hogy önkéntes évem alatt anyagi hiányok miatt ne kelljen szégyenkezni. Ebben az évben tragikus körülmények között halt meg apám öccse Herman. Herman mindig fékezhetetlen férfi volt, éppen ezért nekem mint fiatal embernek nagyon imponált, de végülis kiegyesúlyozatlan élete öngyilkosságba kergette.

Katonai szolgálatom letöltése után 1904 szeptember 23.-án jöttem haza apám 50. születésnapjára. Akkor már ő már nagyon beteges volt, cukor-baja, miután nem tartotta az előírt diétát állandóan romlott, alá-ásta egészségét és idegeit és nehéz volt vele kijönni. Az volt a kívánsága hogy maradjak otthon, de állandó jelleggel költözzem Villány-
ra nagyanyámhoz és felügyeljek az ottani munkákra. Meg kell jegyezni hogy nagyanyám, aki ugyan nagyon jóindulatu, kedélyes asszony volt, de teljesen műveletlen falusi asszony, aki alig tudott írni, olvasni, este hétkor lefeküdt és reggel négykor felkelt.

Miután én nagyvárosban nevelkedtem, Párizst és Olaszországot ismertem, nagyon ambiciózus voltam, sehogysen tudtam beleilleszkedni ebbe a magányos falusi életbe. Érthetően vágyódtam a vissza a ragyogó nagyvárosba. Gyakran ültem gyertyavilágnál a könyveim mellett késő éjszakáig, sokat tanultam, de mégsem tudtam ezt az életformát soká kitartani. Nyíltan megmondtam apámnak, hogy el akarok menni, amin ő nagyon elbusult és kategorikusan kijelentette, hogy ha elmegyek az ő részéről semmiféle támogatásra nem számíthatok. Ezt beláttam, de biztam erőmbe, összecsomagoltam és 100 koronával a zsebembe Bécsbe utaztam.

Bécsben ebben az időben nehéz volt megfelelő állást kapni és szerény anyagi lehetőségeim miatt aggodalommal néztem a jövőbe, különösen így protekció nélkül. Ennek ellenére álláshirdetésemre három napon belül választ kaptam ami annak volt köszönhető, hogy négy nyelven vállaltam levelezést, gépirást és gyorsírást, ami akkoriban elég ritkaságszámba ment. Schiff und Stern Gépgyár alkalmazott mint külföldi levelezőt, 180 korona fizetéssel, ami egy 21 éves fiatal ember részére nagyon tiszteletre méltó jövedelem volt. Az iroda sötét odú volt, és a munka idő reggel 8-12-ig és kettőtől hétig tartott, de nyolc óra előtt csak ritkán végeztünk. Szabad szombat délután abban az időben még nem tevezett, de a vasárnap szabad volt. Olasz, francia és magyar levelezést el ahol nehézséget okozott eleinte a gépalkatrészek ismeretében. De amit kell azt az ember hamar megtanulja

Bécsi tartózkodásom alatt rendszeres tudósításokat küldtem a Pécsi Napló részére. Sajnos néhány hónap után a cég kénytelen volt leépíteni, és mivel én egyedülálló legényember voltam így természetesen én is sorra kerültem. Nincs rettenetesebb egy fiatal munkaképes és törekvő fiatal ember számára, mint, ha hirtelen kirántják alóla a széket és munkanélkülivé válik. A büszkeségem tiltotta, hogy hazulról segítséget kérjek így nagyon meg kellett huznom a derékszíjjat, míg végre hat-heti szaladgálás után állást kaptam egy német szénbányászati társaság képviselőjénél mint könyvelő. Ez a munka egyáltalán nem tetszett nekem mert teljesen gépies volt és nem tudtam semmi újat tanulni.

Hazulról érkező hírek arról számoltak be, hogy apám egészségi állapota romlik és hazajövelemlere ekvetlenül szükség van. Így könnyű szívvvel felmondtam nemszeretem állásomat és 1907 decemberében haza utaztam. A tél folyamán segittem apámnak a vességüzletben és megirtam első könyvemet "Die Rekonstruktion der Weingärten", amiért Hartleber kiadótól 400 korona tiszteletdíjját kaptam. Szép pénz volt ez akkoriban. 1907 telén a vességüzletben sok munka volt, különösen nagymennyiségű nemesgaly exportunk volt Ausztráa felé. Apámat betegsége akkor már a szobához kötötte és nekem kellett mindenfelé utaznom, az árut beszerezni és továbbítani Ausztriába. Az üzlet hasznothajtó volt és boldog voltam, hogy apámnak segítségére lehettem a lebonyolításban. De véglegesen nem akartam otthon maradni és többfelé érdeklődtem a lehetőségek után.

A változást az életembe a véletlen hozta. Tapalcáról utaztam Pestre március hónapban ahol nagyobb mennyiségű oltógaílyat vettem át és a vonaton megismerkedtem Székely igazgatóval a Magyar Kereskedelmi Bank R.T. részéről. Anikor megtudta, hogy perfektül tudok németül, franciául és olaszul és még angolul is felajánlotta, hogy lépjek be a bankba az export osztályra. Anyám nagyon boldog volt. Apám szerette volna, ha otthon maradok és segítségére vagyok, de engem hajtott az ambíció, a tanulmánygás, a vágy a nagyváros és az önállóság után és 1907 május 17-én 1908 1.-én elfoglaltam az állásomat a Kereskedelmi Bankban, 200 korona havi fizetéssel.

Egy év kemény munkával önálló lakást szereztem, de sajnos a túlfeszített munka újra előhozta a párizsban szerzett gyomorpanaszaimat. Állapotom nem javult így az orvos azt tanácsolta, hogy fél év szabadságot vegyek ki egészségem helyreállítása érdekében. Apámnak ez nagyon megfelelt, mert az 1908 évi szüret igen gazdagnak ígérkezett és sürgős szükség volt a segítségre. Öcsém Sándor abban az évben érettségizett és vonult be egyéves önkéntesi szolgálatra ugyanahhoz az ezredhez ahol én szolgáltam.

Az 1908 évi szüret emberemlékezet óta a leggazdagabb volt, mind mennyiségben és minőségben. Magyarországon a termés 8 millió hl volt

A must cukortartalma Villányon olyan magas volt, hogy magam mérten 16 alkehol fokot olyan vörösborban, ami még teljesen édes volt.

A Kolonaiai szőlőben 16 kh-n 1300 hl termett.

1908/1909 tele nagyon hideg volt. A hó méter magasan állt Villányon, és nehezen jött a tavasz. Szomorú tél volt, anyám nehezen tudott a megszokott városi élet után a falusi magányhoz szokni. Nővérem Trucsai is nagyon hiányzott neki aki Nagyváradra ment férjhez, ugyszintén Sanyi öcsém aki egyéves önkéntesi idejét szolgálta Eszéken.. Apám állandóan beteg volt és ennek következtében rosszkedvű. Nagyon boldog voltam amikor a tél elmúlt és visszamehettem Budapestre.

(Leírás a pesti munkáról a Kerbankban és a pesti társasági életéről)

Az egyéves önkéntesi szolgálat után Sándor öcsém Bécsbe ment az Abiturientenkurs der Wiener Handelsakademie elvégzésre. Így apám ismét egyedül volt, állandóan romló egészségi állapottal. Nem tartotta az előírt diétát, a legszigorubb tilalom ellenére elszívott napi nyolc tiz erős szivart, amitől majdnem megvakult. Hiába keresett gyógyulást Frankfurtban Prof. Noordennél a baj már tulságosan előrehaladt ahhoz hogy meg lehessen menteni őt. 1910 nyarán ágynak dőlt, és többé nem tudott felkelni. Juliusban meglátogattam, állapota azonban akkor már reménytelen volt. 1910 aug. 20.-án táviratot kaptam a bankban, hogy apám hirtelen eltávozott az élők sorából. Öcsém akkor éppen fegyvergyakorlaton volt. Bár tudtuk, hogy édesapánk állapota kritikus, mégsem hittük, hogy a vég ilyen gyorsan bekövetkezik és a hír villámcsapásként ért.

Egy ember értékét és hogy mit jelent családja számára rendszerint csak akkor tudjuk felmérni, ha már nincs az élők sorában. Apám nagyon okos, szorgalmas és jószágos ember volt és csak a szerencsétlen sors és betegség tették az utolsó 10 évben nehezzé a természetét. Csodálatra méltó volt ahogy a jövőbe látott, ahogy felismerte azoknak az alanyvesszőknek értékét, amelyek házunkat később híressé tette.

Anyám apám halálától teljesen megtört és alig tudta magát össze szedni. Apám temetése augusztus 24.én volt Villányban a rokonság és a helybeli lakosság nagy részvéte mellett. Földi maradványait anyám később, nővérem halála után Pécsre vitette ahova a közös sírba 21 év után követte.

Apám halála után mint 27 éves fiatal ember nagy probléma előtt álltam Szívesen maradtam volna Budapesten, de ezzel szemben az állt hogy én voltam az egyetlen, aki apám művét folytatni tudta.

Anyám gyenge beteges asszony volt, akinek az üzleti életéről a leghalványabb fogalma sem volt és a legkisebb izgalom értett. Öcsém alig 19 éves éppen elhagyta az iskolapadokat, minden üzleti tapasztalat nélkül. Ezért gyorsan bucsút mondtam a bankkarriernek és átvettem az

üzem vezetését. A létről, vagy nemlétről volt szó, nevünk jövőjéről és így nem volt más választásom. Az üzem erősen el volt adósodva és viszonylag kevés aktiva. Az üzem likvidálásakor anyámnak nem maradt volna semmije és öcsémnek sem existenciája. 1910 szeptember 1-én leköltöztem Villányra. Fleissig igazgató nem akarta véglegesnek elfogadni elhatározásomat és hat hónapi szabadságot adott. Én azonban tudtam, hogy soha többé nem térek vissza.

Egy szorgalmas ambiciózus fiatal embernek nincs szebb feladat, mintha egy vállalkozás élén állhat. Ebben a korban az ember tele van tetterővel ambícióval és saját magának és a világnak is meg akarja mutatni, hogy mit tud. Csak egy a veszélyes, hogy tapasztalatlansága miatt könnyen a fejébe száll a dicsőség.

Az én hátam mögött már tíz év kemény munka volt telve nélkülözéssel, csalódásokkal, de relativ jóléttel és sikerekkel is és 27 éves korom ellenére érett férfi voltam, tapasztalt és elővigyázatos.

Első feladatomnak tartottam az üzemet terhelő 100 ezer korona adósságot ledolgozni, mert egy eladósodott vállalkozás nem lehet kifizetődő. Tudtam hogy üzemünk jó vállalat, csak sokat kell dolgozni, utazni, és reggeltől estig erős kézben tartani a munkákat. Apám az utolsó éveiben beteg volt és nem tudott úgy a munkák után nézni. Öcsém hazajött és ketten reggel öttől késő estig lóvón és az irodában nagyon keményen dolgoztunk és már az első évben 40 ezer korona bevételünk volt, amiből az adósság törlesztésére fordítottuk a legnagyobb részt. Megfeszített munkával három év alatt tehermentesen birtuk az üzemet.

Kellemesen berendezkedtünk Villányon anyánkkal együtt, takarékosan éltünk, személyesen kerestük fel vásárlóinkat és ezzel lényegesen megemeltük forgalmunkat. 1911-ben Villányon új telepeket létesítettünk, Solenában telepet indítottunk el, a szőlőművelést és pincefelszerelés modernizáltuk. Az 1911-12 év nagyon szép időszaka volt életemnek. Láttuk munkánk eredményét, de hamarosan ismét vonzani kezdett a nagyváros. Öcsém férjivá érett és a meglévő szőlővessző szperitó és szőlőüzemet szüknek éreztem kettőnk számára. Ekkor ismerkedtem meg leendő feleségemmel Lukács Magdával akinek édesapja halálos beteg volt. Esküvőnk után Pestre költöztem és az ő vállalatuk vezetésében vettem részt.